DISTINCŢII PRIMARE ÎN TEORIA CÎMPURILOR LEXICALE LA TRIER

Dinu MOSCAL

1. *Cîmpul lexical şi distincţiile primare*

Lucrările dedicate *cîmpului lexical* sînt o apariţie constantă în lingvistica actuală. În general, acestea conţin analize detaliate ale lexemelor ce acoperă un anumit domeniu semantic (culori, nume de rudenie etc.). Însă acest fapt nu le diferenţiază prea mult la nivel metodologic de tratamentul respectivilor termeni într-un dicţionar. Diferenţa constă în reducerea numărului de termeni analizaţi şi în detalierea aspectului lor etimologic şi istoric. Analiza unui cîmp lexical presupune, în primul rînd, decelarea raporturilor dintre semnificaţii termenilor respectivi şi calităţile raporturilor în care intră, fapt care poate fi evidenţiat numai în urma unei analize temeinice şi profunde a teoriilor cîmpului lexical de pînă acum. Este bine cunoscut faptul că această fundamentare teoretică a fost realizată de Coseriu într-o serie de articole apărute în publicaţii diverse. Articolele sale sînt citate în orice lucrare dedicată unui cîmp lexical, însă se reflectă mai puţin în prezentarea propriu-zisă a cîmpurilor analizate. O mai bună înţelegere a teoriei coseriene a cîmpului lexical, cît şi a istoricului acestui concept, ar duce şi la evitarea unor deficienţe de metodă.

Istoricul conceptului de ‘cîmp lexical’ prezintă variaţii evidente de la un autor la altul. Diferenţele de percepţie pot fi de natură lingvistică, cum este cazul trecerii de la planul paradigmatic la cel sintagmatic (Porzig) sau al tratamentului diferit al sinonimiei, dar pot fi şi de natură extralingvistică, atunci cînd cîmpul lexical este definit în funcţie de realităţile extralingvistice ataşate lingvisticului (asocierea semnificaţiei cuvîntului cu descrierea obiectului desemnat prin cuvînt). Evitarea acestor confuzii s-a dovedit a fi o condiţie necesară pentru o teorie coerentă a cîmpului lexical.

În acest sens, primul pas a fost făcut de Trier, care stabileşte cinci distincţii binare, independente, care conduc la o viziune mai clară asupra naturii lingvistice a cîmpului lexical. Între acestea se află şi distincţia l i m b ă – g î n d i r e, care nu se regăseşte la Eugenio Coseriu (ca şi cea

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

dintre ε✓ργον şi εϛνεᾳργεια), dar care ar fi putut conduce, de timpuriu, la evitarea întregii problematici legate de *cognitivism,* la care Coseriu revine în ultimele articole dedicate teoriei cîmpurilor lexicale. Analiza mai detaliată a acestor distincţii ale lui Trier arată care este ţelul urmărit prin această teorie, drumul parcurs de acest concept de la primul teoretician la Coseriu în ceea ce priveşte stabilirea nivelului limbii la care se situează cîmpul lexical, precum şi necesitatea de a avea o perspectivă teoretică adecvată în aplicaţiile practice.

Cele cinci distincţii avute în vedere de Trier nu conduc la stabilirea tipurilor de raporturi între termenii unui cîmp lexical (chestiune care va fi abordată de cel care îi va continua teoria, Leo Weisgerber), însă situarea cîmpului lexical de o anumită parte a unei distincţii, în cazul a două dintre acestea, conduce la evitarea includerii într-un cîmp a unor termeni pe baze extralingvistice (realitatea gîndită, realitatea ontică). În cazul distincţiei între sincronie şi diacronie, Trier încearcă să combine în cercetare cele două faţete, ceea ce îl obligă să indice chestiuni de metodă, care rămîn şi astăzi valabile, dacă în cercetarea unui cîmp se urmăreşte şi faţeta „exclusă" mai tîrziu de către Coseriu (diacronia). Celelalte două distincţii au o interpretare specială la Trier şi se constituie ca un argument în demonstrarea existenţei cîmpurilor lexicale.

2. *Viziunea generală a lui Jost Trier asupra cîmpului lexical*

Preocuparea lui Trier pentru cîmpul lexical a început odată cu cercetarea vocabularului german pentru conceptul de 'înţelegere' (germ. *Verstand*)[1], fapt ce a condus la observaţia că lexicul are o anumită structură bazată pe raporturile semantice. În prima parte a lucrării dedicate termenilor care acoperă această arie semantică, autorul prezintă concepţia sa despre cîmpul lexical, chestiune reluată într-o serie de articole apărute pe parcursul a aproape patru decenii. Cadrul teoretic se constituie în jurul distincţiilor şi rezultatelor la care a ajuns Saussure, dar şi raportîndu-se la principiile generale enunţate mai devreme de către Humboldt, autori pe care îi citează în mod constant. Trier nu se limitează doar la a constata existenţa unor cîmpuri şi la o prezentare generală, ci caută să precizeze

[1]Jost Trier, *Sprachliche Felder*, p. 419: „Mir ist das Problem des Feldes aufgegangen bei dem Unternehmen (das mir seit 1923 beschäftigt), den deutschen Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes insgesamt in seiner geschichtlichen Entwicklung darzustellen." („Problema cîmpului mi s-a ivit cu prilejul întreprinderii mele – care mă preocupă din 1923 – de a prezenta în întregime şi în evoluţia sa istorică vocabularul german din sfera semantică a conceptului de înţelegere.") Prin specificarea din paranteză Trier afirmă, indirect, că ideea sa despre cîmp este anterioară apariţiei articolului lui Ipsen (1924), în care apare prima expunere a acestui concept.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

n i v e l u l la care se constituie un cîmp lexical şi n a t u r a r a p o r t u r i l o r ce se stabilesc între cuvinte.

Ideea centrală care trebuie reţinută în cazul lui Trier este că teoria cîmpului lexical are ca obiectiv final analiza cuvîntului, cîmpul din care acesta face parte fiind un scop-mijloc. Conform perspectivei sale, un cuvînt nu poate fi definit decît prin raportare la cuvintele cu care formează un cîmp pe baza unei trăsături comune. În acest sens, el se delimitează de cercetările asupra lexicului în care cuvîntul este analizat izolat, iar limba este văzută ca o sumă de unităţi şi consideră că modul corect de a înţelege limba este perceperea ei ca un întreg în interiorul căruia se pot contura unităţi conceptuale care se definesc prin dependenţă de unităţile cele mai apropiate: „Sprachinhaltsforschung ist Gliederungsforschung [...]. Denn man kann wohl von einer Ganzheit und ihrer Gliederung zum einzelnen Element, dem Wort gelangen, aber es ist hoffnungslos, durch Reichung von Wortbedeutungen zum Ganzen des Wortschatzinhaltes vordringen zu wollen. Man gelangt durch Reihung und Zusammenzählung nie zum Ganzen”[2].

Pentru a defini natura cîmpul lexical, Trier are în vedere cîteva distincţii primare legate de limbă, ceea ce conferă cîmpului lexical, în mod implicit, un grad de importanţă similar acestor distincţii. Distincţiile prin care se stabilesc natura şi importanţa cîmpului lexical sînt: l i m b ă – g î n d i r e, l a n g u e – p a r o l e, ε↙ρ γ ο ν – ε ς ν ε ᾳ ρ γ ε ι α, s i n c r o n i e – d i a c r o n i e, l i m b ă – r e a l i t a t e. Ele chiar apar analizate în această ordine în lucrarea reprezentativă a lui Trier[3].

2.1. L i m b ă – g î n d i r e

Distincţia nu este numită ca atare la Trier, însă apare în prim-planul prezentării cîmpului lexical din primul capitolul al primei lucrări dedicate acestui domeniu prin referinţa din prima frază la modul în care se prezintă cuvîntul în conştiinţa vorbitorului: „Kein ausgesprochenes Wort steht im Bewusstsein des Sprechers und Hörers so vereinzelt da, wie man aus seiner lautlichen Vereinsamung schliessen könnte”[4]. Primele pagini expun complementaritatea cîmpului lexical cu cîmpul noţional pe care îl reflectă.

Argumentul pentru afirmaţia citată mai sus este reaşezarea în planul lingvistic a definiţiei noţiunii: un cuvînt, prin conceptul / noţiunea /

---

[2] Jost Trier, *Deutsche Bedeutungsforschung*, p. 117 („A cerceta conţinutul limbii înseamnă a cerceta structura sa [...]. Pentru că, fără îndoială, de la un întreg şi de la structura sa se poate ajunge la unitatea componentă, la cuvînt, însă intenţia de a ajunge la conţinutul lingvistic al vocabularului ca întreg prin înşiruirea semnificaţiilor cuvintelor este lipsită de şanse. Prin înşiruire şi adiţionare nu se ajunge niciodată la întreg”).

[3] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 1-26.

[4] *Ibid*., p. 1 („Niciun cuvînt exprimat nu se prezintă atît de izolat în conştiinţa vorbitorului şi a ascultătorului, aşa cum s-ar putea conchide în urma a izolării sale fonetice”).

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

semnificatul pe care îl semnifică nu numai că se opune sensului contrar, ci şi se delimitează de genul proxim, iar această delimitare, conform afirmaţiei citate, nu este ca aceea de la nivelul fonic, unde este vorba de o unitate de natură fizică. Altfel spus, a şti un cuvînt presupune a cunoaşte ceea ce este, dar şi ceea ce nu este în raport cu genul proxim. De aici şi imaginea lui Trier în ceea ce priveşte structura lexicului, în care ideea centrală este că acesta se constituie din cîmpuri lexicale, care reprezintă structurarea lingvistică a cîmpului conceptual corespondent.

Neben und über ihr [der Gegensinnbeziehung] taucht eine Fülle anderer Worte auf, die dem ausgesprochenen *begrifflich* [s.n.] enger oder ferner benachbart sind. Es sind seine *Begriffsverwandten* [s.n.]. Sie bilden unter sich und mit dem ausgesprochenen Wort ein gegliedertes Ganzes, ein Gefüge, der man *Wortfeld* [s.n.] oder *sprachliches Zeichenfeld* [s.n.] nennen kann. Das Wortfeld ist zeichenhaft *zugeordnet einem* mehr oder weniger geschlossenen *Begriffskomplex* [s.n.], dessen innere Aufteilung sich im gegliederten Gefüge des Zeichenfeldes darstellt, in ihm für die Angehörigen einer Sprachgemeinschaft gegeben ist[5].

Cîmpul lexical este prezentat drept o secţiune a vocabularului (germ. „Teilausschnitt des Wortschatzes"), conceptul de vocabular fiind subsumat conceptului de limbă ca sistem de la Saussure.

Un cîmp lexical este a s o c i a t (germ. „zugeordnet") unui complex conceptual pe care îl articulează: „[Das Wortfeld] ist also die äussere, zeichenhafte Seite der begrifflichen Aufteilung, die jener Begriffskomplex, Begriffsblock, Begriffsbezirk durch und für die Sprachgemeinschaft erfährt"[6]. Trebuie remarcat că Trier nu foloseşte termenul „Begriffsfeld" („cîmp conceptual") atît timp cît nu este implicată organizarea dată prin limbă. În afara limbii nu există cîmp conceptual, ci numai un „complex", un „bloc" sau o „sferă" conceptuală, termeni care presupun numai delimitarea unui întreg nearticulat. După o scurtă prezentare a cîmpului „*cunoaştere*"[7] (germ. „Verstand"), Trier accentuează din nou rolul limbii ca formator al unei realităţi proprii prin articularea internă a unui complex conceptual: „Nur dies soll hier klargeworden sein, dass es sich bei den geschlossenen Wortfeldern, die in ihrer Ganzheit *einen*

[5] *Ibid*., p. 1 („Lîngă şi deasupra sa [a raportului cu sensul opus] apare o mulţime de alte cuvinte care sînt învecinate *conceptual* [s.n.] mai apropiat sau mai îndepărtat cu cuvîntul exprimat. Acestea sînt *rudele sale conceptuale* [s.n.]. Acestea, împreună cu cuvîntul exprimat, formează un întreg structurat, o compoziţie, care poate primi numele de *cîmp lexical* [s.n.] sau *cîmp de semne lingvistice* [s.n.]. Cîmpul lexical este *subordonat* [s.n.], prin caracterul său dat de semnele care îl compun, *unui complex conceptual* [s.n.] mai mult sau mai puţin delimitat, a cărui distribuţie internă este reprezentată în structura articulată a cîmpului de semne dată ca atare membrilor unei comunităţi lingvistice.").

[6] *Ibid*., p. 1 („[Cîmpul lexical] este latura externă, cu caracter de semn, a distribuţiei conceptuale care rezultă pentru acel complex conceptual, bloc conceptual, acea sferă conceptuală prin şi pentru comunitatea lingvistică.").

[7] Marcarea grafică pentru cîmp lexical este „*cîmp*", iar cea pentru cîmp conceptual este '*cîmp*'.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Begriffsblock [s.n.] zeichenhaft *darstellen* [s.n.] und zugleich *gliedern* [s.n.], um eine sprachliche Wirklichkeit von ganz bestimmter Eigenart und sprachlicher Wirksamkeit handelt und dass wir hier nicht versuchen, Unzusammengehöriges künstlich und äusserlich zuammenzuwürfeln”[8]. Geckeler consideră că termenul trebuie să fie pur şi simplu latura semantică a cîmpului lexical: „Trier no define su distintión entre «Wortfeld» (campo lexico) y «Begriffsfeld» (campo conceptual). El «campo conceptual» parece ser sencillamente el lado semántico del «campo lexico»”[9]. Observaţia lui Geckeler este corectă, însă mai trebuie adăugat că un cîmp conceptual, deşi organizat prin limbă, nu este şi lexicalizat în cazul fiecărei unităţi conceptuale. Aşadar, cîmpul conceptual nu este reprezentat obligatoriu în totalitate prin elementele cîmpului lexical. De exemplu, conceptul de ‘arbore’ cuprinde conceptele de ‘arbust nefructifer’, ‘arbust fructifer’, ‘arbore nefructifer’ şi ‘arbore fructifer’ şi pentru un vorbitor de limba română, şi pentru un vorbitor de limba germană, chiar dacă nu se suprapun. În limba română există în interiorul cîmpului lexical „*arbore*” elementele *copac*, *pom* şi *arbust*, fapt care nu se regăseşte în limba germană, unde există numai cuvintele *Baum* şi *Strauch*. În acest exemplu, „latura semantică a «cîmpului lexical»” „*arbore*” reprezintă o parte mai mare din cîmpul conceptual ‘*arbore*’ în cazul limbii române, unde sînt lexicalizate conceptul general de ‘arbore’ (*arbore*), conceptele de ‘arbore nefructifer’ (*copac*), ‘arbore fructifer’ (*pom*) şi, nediferenţiat, conceptele de ‘arbust nefructifer’ şi ‘arbust fructifer’ (*arbust*), dar o parte mai mică în cazul limbii germane, unde conceptul general de ‘arbore’ nu este lexicalizat, conceptele de ‘arbore nefructifer’ şi ‘arbore fructifer’ sînt reprezentate nediferenţiat prin *Baum*, la fel ca şi în cazul conceptelor de ‘arbust nefructifer’ şi ‘arbust fructifer’ (*Strauch*). De exemplu, Trier prezintă în diacronie cîmpul conceptual ‘*Verstand*’ în diferitele sale realizări prin cîmpuri lexicale variabile.

Raportul l i m b ă – g î n d i r e de la Saussure este transferat la nivelul subunităţilor imediate ale sistemului, acestea fiind cîmpurile lexicale. Afirmaţia lui Saussure că gîndirea este o nebuloasă în afara limbii şi că limba articulează şi organizează gîndirea este reluată la Trier, numai că în termeni diferiţi, la care se adaugă şi unele trimiteri la Humboldt. Cîmpul lexical este prezentat ca o diviziune a sistemului limbii aşa cum apare în concepţia lui Saussure, dar şi cu o adăugare a ceea ce Saussure

[8] *Ibid*. p. 8 („Un singur lucru trebuie să fie clar pînă aici, şi anume că în cazul cîmpurilor lexicale închise, care, în totalitatea lor, *reprezintă un bloc conceptual* [s.n.], în modul caracteristic semnelor şi, în acelaşi timp, *îl articulează* [s.n.] este vorba despre o realitate lingvistică de maximă specificitate şi despre o eficienţă lingvistică, şi că nu încercăm aici să punem laolaltă în mod artificial şi formal lucruri care nu au legătură între ele.”).
[9] Horst Geckeler, *Semanticá estructural y teoría del campo léxico*, p. 120, nota 75.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

aplică conceptului de ‘valoare’, concept care iese din cadrul pur formal al limbii: „*Die Bedeutung des Einzelwortes ist abhängig von der Bedeutung seiner begrifflichen Nachbarn* [s.n.]. Alle schliessen sich zu der Aufgabe zusammen, *in den Block ungeglierten Bewusstseinsinhalts gliedernde Grenzen einzuziehen, ihn zu klären, ihn begrifflich fassbar zu machen* [s.n.]”[10]. În a doua frază a citatului este reluată concepţia lui Saussure despre raportul *limbă – gîndire*[11], iar în prima frază este preluat conceptul de sistem („la langue est un système dont tous les termes sont solidaires et où la valeur de l’un ne résulte que de la présence simultanée des autres”[12]) şi aplicat în cazul unuia dintre raporturile asociative responsabile în organizarea sistemului, adică raportul bazat pe comunitatea de sens.

Cîmpul lexical este prezentat de Trier ca reprezentare a unui complex cuvînt–cîmp lexical–limbă–gîndire–realitate conceptuală–realitate ontică, unde cîmpul lexical este responsabil cu delimitarea unităţilor conceptuale ale cuvintelor şi cu organizarea lor în ansamblul limbii ca reprezentare specifică a realităţii. Se observă cu uşurinţă concepţia lui Saussure despre limbă şi preluarea conceptului de ‘ţesătură’ (germ. „Gewebe”) de la Humboldt, cînd vorbeşte despre „reţeaua de cuvinte” (germ. „Wortnetz”), însă, în acelaşi timp, se observă o perspectivă nediferenţiată cuvînt – semn lingvistic:

> Denn nicht einem schon vorhandenen, klar begrenzten einzelnen Denkinhalt wird ein Wort zeichenhaft zugeordnet, sondern erst infolge des Vorhandenseins eines Wortes im Feld hebt sich ein Einzelinhalt aus dem vor ihm vorhandenen Inhaltskomplex klar heraus. Wir werfen ein Wortnetz über das nur dunkel und komplexhaft Geahnte, um es gliedernd zu fangen und in abgegrenzten Begriffen zu haben. Die Begriffsbildung mit Hilfe der Worte ist ein gliedernder Klärungsvorgang aus dem Ganzen heraus. Dabei spiegelt die Sprache nicht reales Sein, sondern schafft intellektuelle Symbole, und das Sein selbst, das heisst das für uns gegebene Sein, ist nicht unabhängig von Art und Gliederung der spraclichen Symbolgefüge[13].

---

[10] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 3 („*Semnificaţia unui cuvînt este dependentă de semnificaţia vecinilor săi conceptuali* [s.n.]. Toţi aceştia participă în vederea *introducerii unor delimitări structurale în blocul conţinutului mental nestructurat, pentru a-l clarifica şi a-l face inteligibil conceptual* [s.n.].”).

[11] Ferdinand de Saussure, *Cours de linguistique générale*, p. 155-156: „Prise en elle-même, la pensée est comme une nébuleuse où rien n’est nécessairement délimité. [...] Le rôle caractéristique de la langue vis-à-vis de la pensée n’est pas de créer un moyen phonique matériel pour l’expression des idées, mais de servir d’intermédiaire entre la pensée et le son, dans des conditions telles que leur union aboutit nécessairement à des délimitations réciproques d’unités. La pensée, chaotique de sa nature, est forcée de se préciser en se décomposant.”.

[12] *Ibid.*, p. 159.

[13] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 2 („Căci nu unui conţinut conceptual deja existent şi clar delimitat i se asociază un cuvînt, ci abia ca urmare a existenţei unui cuvînt în cîmp se evidenţiază în mod clar un conţinut din complexul conceptual existent înainte de acesta. Noi aşternem o reţea de cuvinte peste percepţia unui complex difuz, pentru a

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

În accepţia lui Trier, articularea conţinutului gîndirii nu presupune doar delimitarea unităţilor conceptuale, ci, în acelaşi timp, şi stabilirea unor raporturi între aceste unităţi. Ceea ce Saussure prezintă ca fiind activitate a memoriei, adică unul dintre diferitele tipuri de raporturi asociative[14], Trier combină cu activitatea gîndirii în delimitarea conceptelor individuale prin limbă.

... das System des objektiven in der Sprache (*langue*, im Gegensatz zu *parole* und *langage*) überlieferten und dem Sprecher und Hörer gegenwärtigen Ganzen des Begriffsfeldes. Dies Begriffsfeld gewinnt keine körperlich wahrnehmbare Erscheinungsform in äusserer Lautung, deswegen ist es aber nicht weniger wirksam, nicht weniger einwirkend auf den Sinn des Wortes, nicht weniger dem Bewusstsein zugänglich. Oberhalb und ausserhalb des vom Einzelmenschen gesprochenen Satzes steht eben die grosse Wirklichkeit des sprachlichen Zeichensystems mit seinem vielen Begriffsfeldern, unter deren sinngemässer Benutzung jeder einzelne zu hör- und sichtbarer Gestalt gelangende Satz allererst aufgebaut werden muss. Wir haben das Wort nur im Zusammenhang dieses Ganzen[15].

Prin această perspectivă, Trier combină două realităţi lingvistice care au un regim diferit, observaţie făcută de Saussure atunci cînd vorbeşte despre valoarea lingvistică[16], motiv pentru care lingvistul genevez a ezitat să facă pasul făcut aici de Trier. Este vorba despre un raport limbă – gîndire, unde există numai diferenţe bazate pe entităţi negative, deoarece în formarea semnului lingvistic nimic nu este prestabilit – adică nici semnificatul, nici semnificantul – şi un alt raport, ulterior acestui dintîi (primordial şi neverificabil), adică raportul dintre elementele ce rezultă din primul raport. Acest al doilea raport se stabileşte între entităţi pozitive,

---

reuşi articularea sa şi pentru a avea concepte cu limite precise. Formarea unui concept prin intermediul cuvintelor este un proces de clarificare şi de articulare prin delimitarea sa d i n t r - u n î n t r e g. Aici limba n u o g l i n d e ş t e o existenţă reală, ci c r e e a z ă simboluri intelectuale, şi însăşi existenţa – adică existenţa aşa cum ne este accesibilă prin percepţia noastră – nu este independentă de natura şi de modul de articulare al structurii simbolurilor lingvistice.").

[14] Ferdinand de Saussure, *Cours de linguistique générale*, p. 171: „les mots offrant quelque chose de commun s'associent dans la mémoire, et il se forme ainsi des groupes au sein desquels règnent des rapports très divers [...]; leur siège est dans le cerveau; elles font partie de ce trésor intérieur qui constitue la langue chez chaque individu".

[15] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 4-5 („... sistemul unui tot unitar al cîmpului conceptual, un întreg actual şi obiectiv oferit prin limbă (*langue*, în opoziţie cu *parole* şi *langage*) şi oferit vorbitorului şi ascultătorului. Acest cîmp conceptual nu dobîndeşte o formă vizibilă, perceptibilă material în exprimarea verbală propriu-zisă, ceea ce nu înseamnă că este mai puţin eficient, sau cu o influenţă mai mică asupra sensului cuvîntului, sau mai puţin accesibil conştiinţei. În afară şi mai presus de frazele exprimate de vorbitorii individuali se situează realitatea profundă a sistemului semnelor lingvistice cu multitudinea sa de cîmpuri conceptuale, prin a căror aplicare adecvată trebuie să se construiască fiecare configuraţie verbală sau scrisă a unei fraze. Cuvîntul ne este accesibil numai în contextul acestui întreg").

[16] Ferdinand de Saussure, *Cours de linguistique générale*, p. 155-169.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

adică entităţile deja existente se delimitează reciproc (semnele lingvistice individuale), şi conduce la o nouă formă, la un nivel secund, unde raporturile se stabilesc şi se modifică prin uz. Variabilitatea acestor raporturi secunde – variabilitate asupra căreia insistă Trier pentru a susţine perspectiva diacronică în analiza cuvîntului – are la bază raportul arbitrar dintre semnificat şi semnificant, raport instituit prin tradiţia comunităţii lingvistice respective. Trier expune o teorie a cuvîntului în care neutralizează diferenţele dintre conceptele de 'semn lingvistic' şi 'valoare' de la Saussure şi introduce un nivel intermediar între limbă ca sistem complet şi cuvînt prin conceptul de 'cîmp'. Saussure a atras atenţia în privinţa neutralizării diferenţelor dintre semn lingvistic (unitate lingvistică) şi valoare la nivelul semnificaţiei[17], deoarece unitatea semnificativă este aceeaşi (semnificatul), însă identitatea sa se constituie în urma a două raporturi diferite, aşa cum s-a amintit mai sus. Primul raport este cel intern, arbitrar, dintre semnificat şi semnificant, prin care se stabilesc numai diferenţe între semnificaţi (precum şi între semnificanţi). Organizarea acestor semnificaţi apare în urma uzului într-o comunitate lingvistică, prin care se stabilesc raporturi între unităţile deja existente, proces eminamente social. Arbitrarietatea primului raport este fundamentul celui de-al doilea raport. Arbitrarietatea reprezintă argumentul independenţei formei conţinutului faţă de forma expresiei, iar caracterul social este indiciul pentru eliminarea nivelului de limbă strict individual.

Neutralizarea acestor două dimensiuni în virtutea faptului că sistemul limbii se constituie prin complementaritatea lor îl conduce pe Trier la discutarea raportului ε✓ργον – εϛνεᾳργεια în cadrul cîmpului lexical, deoarece raporturile dintre cuvinte se stabilesc în urma vorbirii, însă aceste raporturi nu aparţin planului vorbirii. În acest fel, chestiunea este legată direct şi de raportul l a n g u e – p a r o l e, cîmpul lexical aparţinînd nivelului l a n g u e .

2.2. L a n g u e – p a r o l e

Situarea cîmpului lexical în planul lui l a n g u e este o chestiune stabilită prin definiţie, însă acest fapt are unele repercusiuni în ceea ce priveşte ideea de sistem şi în ce priveşte semnificaţia cuvîntului. Limba ca sistem nu este un întreg constituit din elemente între care există numai diferenţe, ci este constituită din blocuri de elemente între care există raporturi. Dacă există raporturi, atunci elementele sînt pozitive, iar semnificaţia lor este deja delimitată prin raporturile pe care le are cu elementele din interiorul acelui bloc, adică al acelui cîmp lexical. Avînd în vedere acest fapt, Trier ajunge la concluzia că un cuvînt „primeşte viaţă"

[17] *Ibid*., p. 158-162.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

nu numai în planul p a r o l e , ci şi în planul l a n g u e prin această „reţea" semantică a cîmpului lexical:

Dies zu beweisen bedarf es keiner Theorie. Schlichte Beobachtung eigenen Sprechens und Hörens klärt deutlich genug darüber auf, dass in einem Satz ausgesprochenes Wort seinen Sinn n i c h t a l l e i n aus dem Zusammenhang des Satzes empfängt, dass der Satz nicht das a l l e i n Wirkliche ist, von dem aus das tote Einzelwort leben erhält, dass vielmehr hier ein zweites Wirkliches mitspricht, nämlich das das System des objektiven in der Sprache (*langue*, im Gegensatz zu *parole* und *langage*) überlieferten und dem Sprecher und Hörer gegenwärtigen Ganzen des Begriffsfeldes[18].

Planul l a n g u e nu este însă văzut ca fiind un tot unitar existent – într-o mai mică sau mai mare măsură – în conştiinţa vorbitorului, în sensul că un element al sistemului se defineşte în interiorul întregului sistem, aşa cum apare la Saussure sau la Humboldt: „Damit der Mensch nur ein einziges Wort wahrhaft, nicht als blossen sinnlichen Anstoss, sondern als articulierten, einen Begriff bezeichnenden Laut verstehe, muss schon die Sprache ganz, und im Zusammenhange in ihm liegen. Es gibt nichts Einzelnes in der Sprache, jedes ihrer Elemente kündigt sich nur als Theil eines Ganzen an"[19]. Trier consideră că un cuvînt îşi capătă semnificaţia numai în interiorul unui cîmp semantic şi în raport cu elementele acelui cîmp şi că sistemul ca întreg nu poate fi realizat în conştiinţa vorbitorului, ci numai părţi ale acestuia, adică numai cîmpuri: „Das System der ganzen Sprache ist nirgends und niemals realisiert, wohl aber das System einzelner Felder"[20].

Urmînd perspectiva lui Trier, se poate afirma nu doar că un cîmp lexical aparţine planului l a n g u e , ci că planul l a n g u e se constituie din cîmpuri lexicale. De asemenea, cuvîntul nu este un element al întregului sistem al limbii, decît aşa cum, într-un text, cuvîntul aparţine textului ca întreg, însă este parte a frazei: cuvîntul aparţine sistemului ca întreg, dar este parte a cîmpului în planul organizării, deoarece raporturile se stabilesc numai în interiorul unui cîmp, în timp ce în sistem există numai diferenţe.

---

[18] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 3-4 („Nu este nevoie de nicio teorie pentru a dovedi acest lucru. Simpla observare a unui vorbitor sau ascultător tip dovedeşte suficient de clar că un cuvînt exprimat într-o frază îşi capătă sensul n u d o a r din contextul frazei, deoarece fraza nu este s i n g u r a realitate prin care cuvîntul inert primeşte viaţă, şi că un aport mai mare îl are o a doua realitate, adică sistemul unui tot unitar al cîmpului conceptual, un întreg actual şi obiectiv oferit prin limbă (*langue*, în opoziţie cu *parole* şi *langage*) şi oferit vorbitorului şi ascultătorului.").

[19] Wilhelm von Humboldt, *Über das vergleichende Sprachstudium in Beziehung auf die verschiedenen Epochen der Sprachentwiklung*, p. 34 („Astfel, ca să înţeleagă realmente un cuvînt nu ca fiind simplu stimul, ci ca sunet articulat care desemnează un concept, omul trebuie deja să îi alăture întreaga limbă şi să îl situeze în ansamblul ei. Nu există unitate izolată în limbă, fiecare element se prezintă doar ca parte a unui întreg.").

[20] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 4 („Sistemul întregii limbi nu se realizează niciodată nicăieri, este însă probabil ca sistemul unui cîmp să se realizeze.").

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

2.3. ε✓ργον – εσνεᾳργεια

Distincţia humboldtiană şi afirmaţia că limba nu este ε✓ργον (produs), ci εσνεᾳργεια (activitate, producere) sînt avute în vedere şi de Trier în stabilirea naturii cîmpului lexical, însă afirmaţia sa este diferită: „Die Sprache ist auch ε✓ργον. Ihre ganze Rätselhaftigkeit liegt darin, dass Sie beides ist. Das Sprechen ist ohne Benutzung des aus allem Gesprochenhaben sich aufbauenden ε✓ργον als eines Objektivgebildes undenkbar”[21].

Conceptele de ε✓ργον şi εσνεᾳργεια de la Humboldt preiau distincţia aristotelică[22], unde εσνεᾳργεια se defineşte ca activitate formatoare continuă, iar ε✓ργον ca produs, ca rezultatul unui proces. Limba este definită drept ceva stabil şi în acelaşi timp în continuă schimbare, însă, continuă Humboldt: „Sie selbst ist kein Werk (Ergon), sondern eine Thätigkeit (Energeia). Ihre wahre Definition kann daher nur eine genetische seyn. Sie ist nemlich die sich ewig wiederholende Arbeit des Geistes, den artikuliert Laut zum Ausdruck des Gedanken fähig zu machen”[23] şi consideră că: „Das Zerschlagen in Wörter und Regeln ist nur ein todtes Machwerk wissenschaftlicher Zergliederung”[24]. Sensul dat de Humboldt este că limba nu poate fi un produs finit şi că ea corespunde activităţii re-creatoare a spiritului uman: „Man muss die Sprache nicht sowohl wie ein todtes Erzeugtes, sondern weit mehr wie eine Erzeugung ansehen”[25]. Ceea ce oferă tradiţia comunităţii lingvistice nu este numit „Werk” (produs, ε✓ργον) de către Humboldt, ci „Stoff” (materie): „Da jede [Sprache] schon einen Stoff von früheren Geschlechtern aus uns unbekannter Vorzeit empfangen hat, so ist die, nach der obigen Erklärung, den Gedankenausdruck hervorbringende geistige Thätigkeit immer zugleich auf etwas schon Gegebenes gerichtet, nicht rein erzeugend,

[21] *Ibid*., p. 4 („Limba este şi ε✓ργον. Întregul ei mister constă în faptul că ea este ambele. Vorbirea este de neconceput în afara utilizării ε✓ργον-ului ca imagine obiectivă, constituit din tot vorbitul.”).

[22] *Cf*. Donatella Di Cesare, *Die aristotelische Herkunft der Begriffe ε✓ργον und εσνεᾳργεια in Wilhelm von Humboldts Sprachphilosophie*, în „Energeia und Ergon”, II, p. 29-46.

[23] Wilhelm von Humboldt, *Über die Verschiedenheit...*, p. 315 („Limba însăşi nu este un act (*ergon*), ci o activitate (*energeia*). De aceea, adevărata definiţie a limbii nu poate fi decît una genetică. Limba este, cu alte cuvinte, efortul veşnic al spiritului de a face sunetul articulat capabil să exprime ideea.”, *Despre diversitatea structurală...*, p. 82).

[24] *Ibid*., p. 315 („Fărîmiţarea în cuvinte şi reguli este doar o cîrpăceală lipsită de viaţă a analizei ştiinţifice.”, *ibid*., p. 83).

[25] *Ibid*., p. 314 („Trebuie să considerăm limba nu ca pe un produs mort, ci mai degrabă ca pe o producere”, *ibid*., p. 81).

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

sondern umgestaltend"[26]. Ceea ce oferă limba la un moment dat vorbitorilor ei nu este un produs finit, care să fie reluat ca atare, ci este o materie („Stoff") pentru o nouă formă, motiv pentru care Humboldt spune că ea nu poate fi definită decît genetic, caracterizată prin creativitate. În acest sens, limba este o activitate formatoare continuă, fără să ajungă vreodată la stadiul de produs finit (Werk, ε✓ργον): „Das Wesen der Sprache besteht darin, die Materie der Erscheinungswelt in die Form der Gedanken zu giessen; ihr ganzes Streben ist formal"[27].

Distincţia făcută în acest fel la Humboldt şi definirea limbii ca εϛνεᾳργεια nu sînt acceptate ca atare de Trier, el considerînd că limba este şi ε✓ργον. Argumentul îl constituie organizarea elementelor limbii în cîmpuri, acestea fiind deja o materie formată de care vorbitorul este obligat să ţină cont: „so hat es nie einen wirklich Sprechenden gegeben, der sich um dem gewordenen Stoff des ε✓ργον Sprache nicht hätte kümmern müssen"[28]. O primă observaţie este că Trier alătură doi termeni incompatibili – „Stoff des ε✓ργον Sprache" –, ceea ce arată că sensul lui ε✓ργον ca proces care conduce la un produs finit, nereutilizabil îi scapă. Sintagma „Stoff des ε✓ργον Sprache" arată că ε✓ργον este înţeles ca produs ce devine materie reutilizabilă, ceea ce corespunde definiţiei pentru εϛνεᾳργεια. Humboldt însuşi vorbeşte despre „einen Stoff von früheren Geschlechtern" (vezi *supra*), deoarece limba utilizează materia preexistentă, care nu este un produs finit (ε✓ργον[29]), ci o materie, deşi aceasta are deja o formă, în cazul de faţă, cîmpurile lexicale. Însă această formă nu este un produs finit, deoarece acest fapt ar presupune ca actul vorbirii să re-expună această formă[30]. Realitatea arată că nimic nu este finit în limbă, că însăşi natura limbii constă în a fi în continuă re-formare. Însuşi Trier, prin perspectiva diacronică asupra cîmpurilor lexicale, care arată continua lor metamorfoză, aduce un argument că un cîmp lexical nu este ε✓ργον, ci este doar o formă a limbii care devine materie pentru o nouă formă într-o continuă re-facere.

---

[26] *Ibid*., p. 316 („Deoarece orice limbă şi-a primit substanţa proprie de la generaţiile anterioare, din epoci care nouă ne sînt necunoscute, rezultă că activitatea spirituală care, potrivit explicaţiei de mai sus, produce expresia gîndirii este întotdeauna îndreptată către ceva deja dat, este o activitate nu doar pur productivă, ci mai ales transformatoare.", *ibid*., p. 83).

[27] W. von Humboldt, *Über das vergleichende Studium*..., p. 35-36 („Esenţa limbii constă în a turna în forma gîndirii materia lumii manifeste; întreaga sa năzuinţă este formală.").

[28] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 4 („astfel, nu a existat cu adevărat niciodată un vorbitor care să nu fi trebuit să ţină cont de materia în devenire a limbii ε✓ργον").

[29] Aristotel exemplifică diferenţa dintre ε✓ργον şi εϛνεᾳργεια prin diferenţa dintre construirea unei case, care duce la un produs finit şi activitatea de a vedea, care este continuă (*Fizica*, 201b).

[30] Această idee apare la Aristotel în cazul logosului apofantic (*Despre interpretare*, 19b).

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Dacă existenţa cîmpurilor lexicale ar fi un argument că limba ar fi şi ε✓ργον, atunci acestea ar trebui să rămînă nemodificate, iar vorbirea să nu iasă din tiparul acestor cîmpuri. Orice rezultat al vorbirii nu este o formă în sens deplin, deoarece serveşte ca materie pentru un nou act de vorbire. Cîmpul lexical se găseşte în aceeaşi situaţie, este o formă rezultată din vorbire, dar care serveşte ca materie pentru următoarele acte de vorbire, care o re-formează. Donatella Di Cesare, în studiul amintit, defineşte caracterul limbii sub aspectul acestei dihotomii, apreciere ce se aplică şi în cazul cîmpurilor lexicale:

Die Sprachtätigkeit ist eine formende Tätigkeit, die sich unaufhörlich auf immer neu zu formende Materie richtet [...]. Wir haben aber gesehen, dass sich nicht nur die Materie in Sprechakt, in dem die Sprache in ihrem Entstehen und Vergehen zu erfassen ist, und der letzten Endes in einer Verschmelzung der Materie und der Form besteht, sondern auch die Form selbst sich modifiziert. Gerade hierin zeigt sich übrigens der schöpferische Charakter der Sprachtätigkeit: zusammen mit der Form verändert sich die Sprache selbst als Technik des sprachlichen Schaffens. Das kreative an der Sprache liegt gerade darin, dass sie ihre eigentümlichen Verwirklichungsverfahren selbst verändert. Ihre Kreativität ist darum nicht auf eine unendliche Anwendung einer begrenzten Anzahl von Regeln reduzierbar, denn sie ist vielmehr mit ihrer eigenen Erzeugung zu identifizieren.[31]

Cîmpurile lexicale nu sînt nişte structuri care ar reprezenta un dat ce se manifestă în vorbire, ca nişte forme apriorice ale limbii, ci ele însele sînt rezultatul vorbirii stabilit prin tradiţia fiecărei comunităţi lingvistice, fapt căruia îi corespunde modificarea lor în timp. Precedenţa cîmpului lexical faţă de actul de vorbire concret nu este un argument, deoarece actul de vorbire însuşi este precedent unui viitor cîmp. Se poate afirma doar că există o preeminenţă a cîmpului faţă de frază (actul de vorbire) în stabilirea sensului cuvîntului, însă numai dacă ne referim la frazele în care se păstrează semnificaţia stabilită într-un cîmp lexical. În această situaţie, semnificaţia cuvîntului este delimitată întîi în interiorul cîmpului lexical (Trier consideră că întregul sistem lexical al unei limbi este dispus în cîmpuri), fraza operînd cea de-a doua delimitare. Însă această situaţie nu este valabilă decît pentru o parte din actele de vorbire, caracteristica principală a limbii, creativitatea, realizîndu-se în special în afara acestei situaţii.

[31] Donatella Di Cesare, *Die aristotelische Herkunft*..., p. 42 („Activitatea limbii este o activitate formatoare, care se îndreaptă neîncetat către materie în perpetuă formare [...]. Am văzut însă că în actul vorbirii, în care limba se înregistrează în apariţia şi scurgerea ei, şi care în definitiv constă într-o contopire a materiei şi a formei, se modifică nu numai materia, ci şi forma însăşi. Tocmai în aceasta se arată de altfel caracterul creator al actului limbii: împreună cu forma se schimbă însăşi limba ca tehnică a producerii verbale. Elementul creator al limbii constă tocmai în faptul că aceasta îşi schimbă propriile procedee de materializare. Creativitatea sa nu poate fi redusă la aplicarea infinită a unui număr limitat de reguli, căci ea trebuie identificată mai degrabă cu propria ei producere.").

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Aşadar, prin existenţa cîmpurilor lexicale nu se poate afirma că limba ar fi ε⁄ργον. Chiar dacă este vorba despre o primă formă relativ stabilă, cîmpul lexical nu este un produs finit al limbii, care să funcţioneze ca limită, ci este supus, ca orice realitate lingvistică, unei continue refaceri, atît prin realizări care se abat de la această formă, cît şi prin schimbarea sa însăşi, fapt asupra căruia insistă chiar Trier prin discutarea dihotomiei s i n c r o n i e – d i a c r o n i e, unde se observă înţelegerea perfectă a esenţei limbii ca εσνεᾳργεια: „Es ist kein Einwand gegen Saussure, wenn man behauptet, die Sprache als ein historisch Gewordenes unewig sich Wandelndes spotte der Einordnung in die Fächer und Schublade nirgend welcher statischer Ordnungen"[32].

2.4. S i n c r o n i e – d i a c r o n i e

Raporturile dintre elementele limbii se stabilesc printr-o perspectivă sincronică asupra limbii, fapt valabil şi în cazul cîmpurilor lexicale. Stabilirea unui plan sincronic în cadrul oricărei limbi presupune deja dificultatea reducerii la ceea ce este esenţial în general pentru fiecare element avut în vedere şi presupune întotdeauna ignorarea realizării diferite a elementelor sau a unor elemente considerate marginale în momentul ales pentru descrierea unei stări de limbă. Este o realitate acceptată că, în principiu, o cercetare lingvistică se poate face fie din perspectiva sincronică, fie din perspectiva diacronică, situaţie în care, în general, se analizează evoluţia unui element al limbii. Avîndu-se în vedere dimensiunile relativ restrînse ale unui cîmp lexical, Trier consideră că în acest caz cele două perspective metodologice pot fi combinate. Cîmpul lexical se delimitează în sincronie, dar poate fi urmărit în diacronie. În ceea ce priveşte delimitarea sa, cercetarea nu poate fi decît sincronică, aici verificîndu-se incompatibilitatea despre care vorbeşte Saussure, iar Trier vorbeşte despre perspectiva diacronică în aceeaşi manieră ca şi Saussure, şi anume cercetarea unei succesiuni de forme pentru aceeaşi realitate. În acest sens, o privire sincronică şi o privire diacronică nu reprezintă o combinare a metodelor, ci două analize separate. Diacronia unui cîmp este de fapt o reluare a ceea ce afirmă Saussure despre delimitarea reciprocă a cuvintelor[33] care exprimă idei învecinate cu îndreptarea atenţiei către întregul grup de cuvinte al acelor idei învecinate: „Jede diachronische Verschiebung eines Zeichens wird die ganze Gruppe in Unruhe und Bewegung versetzen solange, bis das Gleichgewicht der Zeichen untereinander in der Repräsentation des inhaltlichen Komplexes wieder

[32] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz* ..., p. 11-12 („Nu este un reproş la adresa lui Saussure să afirmi că limba ca devenire istorică şi permanentă transformare îşi rîde de repartizarea în rafturi şi sertare a unei dispoziţii statice").
[33] F. de Saussure, *Cours de linguistique générale*, p. 159-160.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

hergestellt ist”[34]. Diacronia unui cîmp este văzută ca un pas înainte în direcţia stabilită de Saussure în acest domeniu: „Saussure hat den Schritt nicht getan, der hier versucht wird: von Querschnitt zu Querschnitt springend die Strukturgeschichte eines Feldes zu geben”[35]. Trier consideră că raporturile între elementele limbii şi întregul ei nu aparţin numai lingvisticii sincronice şi că lingvistica diacronică nu urmăreşte doar linii izolate, adică istoria unui anumit fapt de limbă în diferite stadii sincronice, aşa cum consideră Saussure, şi că separarea lingvisticii sincronice de cea diacronică este o monstruozitate ştiinţifică („eine sprachwissenschaftliche Ungeheuerlichkeit”)[36].

Conform acestei viziuni, Trier va analiza cîmpul lexical al domeniului „Verstand” (cunoaştere), reprezentat în secolul al XIII-lea prin doar trei cuvinte cu o extensiune foarte ridicată: *Wîsheit* (*înţelepciune*), *Kunst* (*artă*) şi *List* (*meşteşug*). Semnificaţia acestora este şi o reflectare a realităţii culturale din acel timp. *Wîsheit* este utilizat pentru cunoaşterea spirituală, cu raportare la divinitate şi moralitate, altfel spus, înţelepciunea creştină ca ştiinţă a omului armonios în faţa divinităţii. Ceilalţi doi termeni desemnează cunoaşterea materială (laică). *Kunst* este utilizat pentru cunoaşterea teoretică, rezervată curţii, cunoaştere considerată superioară cunoaşterii practice, desemnată prin *List*. *Kunst* cuprindea nediferenţiat ceea ce astăzi este desemnat în limba germană prin *Wissenschaft* (*ştiinţă*), *Gelehrsamkeit* (*erudiţie*), *Kunst* (*artă*), *Bildung* (*cultură*), la care se adăuga arta comportamentului în tot ceea ce înseamnă viaţa curţii, eticheta. *List* era cunoaşterea considerată inferioară, meşteşugul, îndemînarea nefiind nicidecum între apetenţele omului elevat al curţii. *Wîsheit* avea un caracter general, adică era o ştiinţă supraordonată lui *List* şi *Kunst*, însă spre sfîrşitul secolului al XIII-lea îşi pierde caracterul general şi intră în serie cu ceilalţi doi termeni. Întregul sistem al domeniului „Verstand” (cunoaştere) se restructurează: *Kunst* desemnează sferele superioare ale cunoaşterii, *Wissen* desemnează cunoaşterea în general şi ceea ce a fost desemnat prin *List* (abilitatea tehnică), iar *Wîsheit* desemnează cunoaşterea religioasă (chiar cu tentă mistică). În acest fel înţelege Trier diacronia unui cîmp şi acesta devine însuşi scopul cercetării sale, adică stabilirea semnificaţiei fiecărui cuvînt prin delimitarea sa în interiorul unui cîmp şi urmărirea modificării raporturilor în funcţie de orice modificare din interiorul cîmpului din care face parte acesta: „Diese ist unser Ziel.

[34] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 12 („Orice deplasare în diacronie a unui semn se transpune în perturbarea şi modificarea întregii grupe pînă se ajunge la reinstalarea echilibrului între semne în reprezentarea complexului de la nivelul conţinutului.”).
[35] *Ibid*., p. 13 („Saussure nu a făcut pasul care va fi încercat aici: redarea istoriei structurii unui cîmp trecînd de la secţiune la secţiune”).
[36] Vezi Jost Trier, *Deutsche Bedeutungsforschung*, p. 118-119.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Feldgliederungswandel wird uns hier beschäftigen”[37]. Urmărirea în plan diacronic a modificărilor în interiorul unui cîmp reprezintă pentru Trier modul optim de a analiza istoric vocabularul unei limbi: „Zur Sprachgeschichte gehört eine Geschichte der Feldaufteilungen, oder vom Worte hergesehen eine Geschichte des Wortschatzes nach Feldern”[38].

În studiile ulterioare pe tema cîmpului lexical, Trier – influenţat şi de unele studii apărute între timp – reinterpretează dihotomia metodologică sincronie – diacronie şi consideră că afirmaţia lui Saussure despre imposibilitatea îmbinării perspectivei sincronice cu cea diacronică[39] nu este adecvată cercetării limbii şi că, dimpotrivă, se dovedeşte a fi necesară: „Saussures Cours de linguistique générale wurde mir früh bekannt und wichtig. Für die Klärung des Gedankens von der Interdependenz der Elemente verdanke ich dem Buche viel. Aber seinem Verbot, synchronische und diachronische Sprachbetrachtung zuverbinden, konnte ich mich nicht unterwerfen”[40]. Argumentele pentru această abatere de la principiul lui Saussure urmează nişte observaţii făcute de W. von Wartburg[41] cu privire la necesitatea cercetării diacronice în vederea stabilirii semnificaţiei unui cuvînt, deoarece în unele situaţii perspectiva sincronică este insuficientă şi poate conduce la descrieri false ale unei realităţi lingvistice. Demonstraţia lui Wartburg este cunoscută în special prin problematica evoluţiei în dialectul gascon a lat. *gallus* în raport cu evoluţia lat. *cattus*. Devenind omonime la un moment dat, se ajunge la înlocuirea termenului omonim pentru lat. *gallus* în gasconă **gat* printr-un sinonim existent în acel moment în limbă, *bigey* (< lat. *vicarius*), fapt care nu ar putea fi înţeles fără combinarea perspectivei sincronice cu cea diacronică: „Darin liegt der innere kausale Zusammenhang zwischen der Diachronie A-B, die das Wort *bigey* als pittoreskes Synonymon neben *gallus* «Hahn» stellt, und der Synchronie B, deren Spannung *bigey* an die

[37] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 18 („Acesta este scopul nostru. Preocuparea noastră o constituie modificarea raporturilor din interiorul cîmpului”).

[38] *Ibid*., p. 20-21 („O istorie a structurii cîmpului sau, privind dinspre cuvînt, o istorie a vocabularului pornind de la cîmpuri face parte din istoria limbii”).

[39] F. de Saussure, *Cours de linguistique générale*, p. 119 („L’opposition entre les deux points de vue – synchronique et diachronique – est absolue et ne souffre pas de compromis”).

[40] Jost Trier, *Altes und Neues vom sprachlichen Feld*, p. 459 („Cursul de lingvistică generală al lui Saussure mi-a fost cunoscut şi a fost important [pentru mine] încă de timpuriu. Datorez mult acestei cărţi în ceea ce priveşte clarificarea gîndirii prin interdependenţa dintre elemente. Însă interdicţiei sale de a combina perspectiva sincronică a limbii cu cea diacronică nu mă pot conforma”).

[41] *Cf.* Walther von Wartburg, *Das Ineinandergreifen von deskriptiver und historischer Sprachwissenschaft*, p. 1-23, *Betrachtungen über das Verhältnis von historischer und deskriptiver Sprachwissenschaft*, p. 3-18 şi *Problèmes et méthodes de la linguistique*, p. 123-177.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Stelle von *gallus* treten lässt. Nur durch eine Verbindung der beiden Betrachtungsweisen ist es in jener Abhandlung möglich geworden, Gilliérons Beispiele zu interpretieren, als er selbst es getan hat, und ihnen einen neuen Sinn zu geben"[42]. Însă, aşa cum a observat însuşi Trier, întreaga demonstraţie a lui Wartburg se sprijină tot pe teoria elaborată de Saussure: „[Wartburg] bleibt noch zu nahe neben Saussure"[43]. Concluzia lui Trier este că există o interdependenţă între lingvistica sincronică şi cea diacronică şi în cadrul cercetării cîmpurilor lexicale, însă acest lucru nu modifică esenţial dihotomia saussuriană, ci este doar o dezvoltare a ei. În definitiv, este vorba despre înţelegerea unei evoluţii în limbă prin adoptarea perspectivei din momentul respectiv, un cuvînt nefiind egal cu sine însuşi în diferitele stări de limbă în decursul istoriei. Acesta este şi obiectul de studiu al lui Trier, numai că la aceste inegalităţi se adaugă şi reconstituirea echilibrului din jurul său, adică analiza cîmpului lexical.

Trier echivalează semnificaţia sintagmei cîmp lexical cu istoria unui cîmp onomasiologic, deoarece, pentru el, descrierea unui cîmp lexical presupune delimitarea unui cîmp onomasiologic şi a semnificaţiei fiecărui cuvînt prin raportare la celelalte cuvinte din acest cîmp, apoi urmărirea în timp a acestei structuri complete a cîmpului cu observarea deplasării semnificaţiei cuvintelor în întregul cîmpului: „Die Feldbetrachtung ist ein praktisches Hilfsmittel, und sie ist ein solches aus einer Notlage der praktischen Wortforschung entstanden, nämlich aus einer Notlage der *diachronisch arbeitenden Bezeichnungslehre, der historischen Onomasiologie* [s.n.]"[44].

Apropierea de onomasiologie a devenit pentru mulţi autori care au rămas la viziunea tradiţională a cîmpului lexical o congruenţă, în sensul că se opresc doar la o delimitare a unui cîmp onomasiologic, adică primul pas în cercetarea unui cîmp lexical, dar fără a se urmări evoluţia cîmpului printr-o prezentare completă în stări succesive de limbă. Tocmai urmărirea în diferite realizări sincronice a unui cîmp onomasiologic arată că semnificaţia unui cuvînt este dependentă de celelalte cuvinte ale cîmpului respectiv şi în acest fel se poate vorbi despre un cîmp lexical tradiţional. Cele mai multe lucrări cu caracter practic par să ignore acest lucru şi să se

[42] Walther von Wartburg, *Betrachtungen über das Verhältnis...*, p. 6 („În spatele acestui fenomen stă interdependenţa cauzală internă dintre diacronia A-B, care pune cuvîntul *bigey* ca sinonim pitoresc lîngă *gallus*, şi sincronia B, a cărei tensiune face ca *bigey* sa ia locul lui *gallus*. Numai printr-o corelare a celor două perspective s-au putut interpreta în acea lucrare exemplele lui Gillieron altfel decît a făcut el însuşi şi li s-a putut da un nou înţeles").

[43] Jost Trier, *Deutsche Bedeutungsforschung*, p. 123 („chiar şi aşa [Wartburg] rămîne prea aproape de Saussure").

[44] Jost Trier, *Altes und Neues vom sprachlichen Feld*, p. 456 („Perspectiva cîmpului este un instrument auxiliar practic şi a apărut ca atare dintr-o necesitate de cercetare practică a cuvîntului, şi anume dintr-o necesitate a unei teorii a semnificaţiei *analizate diacronic, a unei onomasiologii istorice* [s.n.].").

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

rezume numai la primul pas al cercetării unui cîmp lexical. În unele cazuri poate fi vorba despre lucrări care se ocupă de un cîmp onomasiologic la un anumit autor[45] sau într-un anumit moment istoric[46], studii cu adevărat importante şi de înalt nivel ştiinţific şi care preiau termenul de cîmp lexical în titlu numai prin analogia lucrării cu ceea ce prezintă Trier, deoarece nu se prezintă o istorie (adică evoluţia de la o stare la alta a cîmpului onomasiologic ales), ci numai o anumită stare de limbă din trecut. În alte cazuri este vorba doar despre un dicţionar detaliat al unui cîmp onomasiologic, în care se dau informaţii pentru fiecare cuvînt al cîmpului onomasiologic respectiv fără a urmări planul întregului cîmp în evoluţia sa. Informaţiilor din dicţionare li se mai pot adăuga şi sensurile la diferiţi autori reprezentativi. Aceste lucrări preiau în titlu termenul de cîmp lexical, însă, spre deosebire de Trier, care urmăreşte evoluţia planului semantic al cîmpului, aici se urmăreşte descrierea fiecărui cuvînt al cîmpului onomasiologic delimitat, fără a reconstitui măcar o singură dată cîmpul onomasiologic respectiv într-un alt moment al devenirii sale. Prima încercare de acest gen şi prezentată ca atare este lucrarea din 1952 a lui Hallig şi Wartburg, unde se propune de fapt o nouă lexicografie prin asimilarea studiilor de lexicologie[47]. Scopul lucrării este de a propune un nou mod de organizare a unui dicţionar printr-o exemplificare a unei secţiuni din vocabular şi mai puţin de a fi considerată un model pentru alte lucrări.

Aşadar, diacronismul reprezintă una dintre trăsăturile esenţiale ale cîmpului lexical la Trier. Delimitarea cîmpului lexical se face în sincronie, însă dependenţa conturării semnificaţiei elementelor ce-l compun de raportarea reciprocă se demonstrează în diacronie, unde orice modificare la nivelul unui element se reflectă în sistemul cîmpului respectiv. Concluzia sa este că există o interdependenţă între perspectiva sincronică şi cea diacronică:

---

[45] Gerrit Kloss, *Untersuchungen zum Wortfeld „Verlangen/Begehren" in Frühgriechischen Epos*, (în principiu, este vorba despre o analiză a acestui cîmp onomasiologic la Homer şi la Hesiod); Ulrike Roesler, *Licht und Leuchten im Rgveda: Untersuchungen zum Wortfeld des Leuchtens und zur Bedeutung des Lichts*, (autoarea combină axa paradigmatică cu axa sintagmatică prin trimitere la ideile lui Porzig şi face o analiză a sensurilor metaforice în text şi o altă analiză în funcţie de etimon. Se adaugă analiza morfologică şi studiul figurilor de stil); Thomas Jahn, *Zum Wortfeld ‚Seele-Geist' in der Sprache Homers*.

[46] Silvia Soennecken, *Misogynie oder Philogynie?: philologhisch-theologhische Untersuchungen zum Wortfeld Frau bei Augustinus* (o analiză a cîmpului onomasiologic „femeie" la Augustin din perspectiva generală, din perspectiva socială şi din perspectiva legăturilor de rudenie); Tilman Seidensticker, *Altarabisch ‚Herz' und sein Wortfeld* (o analiză semasiologică cu adăugarea onomasiologiei în analiza particulară dintr-o perspectivă predominant culturală).

[47] Rudolf Hallig/ Walther von Wartburg, *Begriffssystem als Grundlage für die Lexikographie* (*Versuch eines Ordnungsschemas*).

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Unter dem Leitstern des Gedankens der Um-gliederung ist das Ineinandergreifen von deskriptiver und historischer Sprachwissenschaft nun auch da hergestellt, wo es sich um Sprachinhalte und ihre Änderungen handelt[48].

2.5. L i m b ă – r e a l i t a t e (cuvintele şi lucrurile)

Prin abordarea raportului l i m b ă – r e a l i t a t e Trier vizează eventualitatea confuziei între calitatea realităţii limbii şi calitatea realităţii extralingvistice, ontice, adică între ceea ce s e m n i f i c ă limba şi ceea ce este d e s e m n a t prin limbă. Raportul dintre limbă şi realitatea extralingvistică ideală (gîndită sau imaginată) nu este avut în vedere la Trier, acesta considerînd că în această situaţie există o echivalenţă, obiectul de studiu în cazul cîmpurilor lexicale fiind „die Wandlungen in der sprachlich-begrifflichen Aufteilung”[49], istoria unui cîmp lexical fiind o istorie a conceptelor şi, prin urmare, concluzionează el, o istorie a spiritului, cu următoarea specificare: „Nicht Sprachgeschichte als Spiegel der Geistesgeschichte, sondern Geistesgeschichte nur in der Sprachgeschichte ist das Ziel”[50].

Însă există realităţi ale gîndirii sau ale imaginaţiei care nu pot fi desemnate prin limbă. Pentru acestea există alte limbaje, de exemplu, cel matematic. În acest sens, limba desemnează prin *infinit* – pentru a face o trimitere la o realitate din cele mai simple din matematică – o anumită realitate cu caracter general, dar calităţile infinitului, adică diferitele tipuri de infinit redate în limbajul matematicii, nu pot fi redate decît prin limbajul matematicii, chiar dacă limbajul verbal preexistă limbajului matematic. Există realităţi care pot fi redate numai în limbaje speciale, aşa cum este cel matematic, iar limba se deosebeşte de limbajul matematic şi de limbajele tehnice în general prin faptul că ea d e s e m n e a z ă realitatea într-un mod propriu, reorganizînd-o[51]. Despre realitatea ambivalentă a conceptului exprimat prin limbă prin participarea subiectului cunoscător la crearea conceptului pentru realitatea cunoscută vorbeşte şi Humboldt: „Jedes Begreifen einer Sache setzt, als Bedingung seiner Möglichkeit, in dem Begreifenden schon ein Analogon des nachherwirklich Begriffenen voraus, eine vorhergängige, ursprüngliche Uebereinstimmung zwischen

[48] Jost Trier, *Deutsche Bedeutungsforschung*, p. 128 („Astfel, şi în cazul în care este vorba despre conţinutul lingvistic şi transformările la care este supus, se dovedeşte că principiul conducător al ideii de reorganizare este interdependenţa dintre lingvistica descriptivă şi cea istorică”).

[49] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 22 („schimbările în dispunerea conceptual-lingvistică”).

[50] *Ibid*., p. 22 („Scopul nu este o istorie a limbii ca oglindă a istoriei spiritului, ci o istorie a spiritului [reflectată] numai în limbă”).

[51] Problema adevărului realităţii desemnate este o chestiune care nu aparţine domeniului limbii, ci domeniului cunoaşterii, motiv pentru care ea nu poate fi discutată aici, şi nici „crearea” obiectului prin percepţia subiectului sau realităţile chiar strict subiective, rezultate ale percepţiei, cum sînt culorile.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

dem Subject und Object. Das Begreifen ist keineswegs ein blosses Entwikeln aus dem ersteren, aber auch kein blosses Entnehmen vom letzteren, sondern beides zugleich"[52].

În cazul cîmpurilor lexicale, unde se are în vedere interdependenţa semnificaţiei cuvintelor care formează un cîmp, intervine un posibil pericol la nivelul metodei, cauzat de perceperea neclară a obiectului de studiu. Obiectivul de a surprinde organizarea lexicului pe baza raporturilor dintre semnificaţi poate fi influenţat de o posibilă confuzie între raporturile între realităţi lingvistice (semnificaţii) şi raporturile dintre realităţile desemnate de semnul lingvistic (prin semnificat). O astfel de influenţă poate conduce la o falsă reprezentare a unui cîmp, deoarece însuşirea perspectivei pe care o oferă lucrurile desemnate prin limbă nu este aceeaşi cu perspectiva pe care limba o oferă realităţii desemnate. Cunoaşterea realităţii desemnate prin limbă poate include, şi, în general, include şi perspectiva limbii, însă însumează şi informaţia dată prin cunoaşterea experimentală şi, uneori, afectivă. O confuzie de acest fel poate avea ca rezultat o teorie la baza căreia să stea date extralingvistice, aşa cum se întîmplă în cazul lui Bally, cînd acesta vorbeşte despre asociaţiile lingvistice ale cuvîntului *bœuf*[53], sau la o organizare a lexicului precum dicţionarul lui Dornseiff, apărut în 1934, unde prezentarea cuprinde şi perspectiva realităţii desemnate[54]. Trier atrage atenţia că în cazul cuvintelor ce desemnează obiecte poate apărea o confuzie între cunoaşterea lingvistică şi cunoaşterea nemijlocită a lucrului desemnat, ceea ce poate conduce la un concept în care să primeze cunoaşterea lucrului, adică a ceea ce este desemnat prin limbă. Dacă în cazul unor cuvinte precum *plug*, *coasă*, *seceră*, *mînă* se poate ajunge la o istorie a desemnatului, nu la fel este şi în cazul cuvîntului *inteligenţă*: „Den Begriff Klugheit aber habe ich nur mit dem Worte"[55]. Noţiunea ca realitate lingvistică nu poate fi constituită prin preluarea caracteristicilor percepute în starea reală a lucrurilor desemnate prin limbă. În acest fel, consideră Trier, se ajunge din nou la problema d r e p t e i d e n u m i r i a

[52] Wilhelm von Humboldt, *Ueber die Aufgabe des Geschichtschreibers*, p. 47 („Orice înţelegere a unui lucru presupune deja, ca premisă a posibilităţii realizării acesteia, un proces analog cu ceea ce e apoi cu adevărat înţeles din partea celui care înţelege, o concordanţă premergătoare iniţială între subiect şi obiect. Înţelegerea nu este nicidecum o simplă dezvoltare realizată de cel dintîi, dar nici o simplă preluare a celui din urmă, ci ambele împreună").

[53] Charles Bally, *L'arbitraire du signe*, p. 196 („Le mot *bœuf* fait penser : 1) à *vache*, *taureau*, *veau*, *cornes*, *ruminer*, *beugler*, etc., 2) à *labour*, *charrue*, *joug*, etc. ; enfin 3) il peut dégager, et dégage en français des idées de force, d'endurance, de travail patient, mais aussi de lenteur, de lourdeaur, de passivité").

[54] Franz Dornseiff, *Der deutsche Wortschatz nach Sachgruppen*.

[55] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz*..., p. 16 („Noţiunea inteligenţă o am însă numai prin cuvînt").

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

lucrurilor, ὀρθοάτιϖ ὀνομαάτον[56], raportul dintre sunet şi realitatea desemnată fiind înlocuit cu raportul dintre semnificaţie şi realitatea desemnată. Prin alegerea domeniului cunoaşterii, Trier evită pericolul acestei confuzii şi demonstrează că, spre deosebire de lucruri, unde nu apar modificări („Hand bleibt immer Hand, Fuss immer Fuss”[57]), cîmpul conceptual al înţelegerii nu poate fi influenţat de o realitate extralingvistică stabilă. Prin urmare, în cazul unui dicţionar precum cel al lui Dornseiff, raporturile rămîn, în principiu, nemodificate în timp, acolo doar putîndu-se adăuga numele realităţilor nou apărute. Trier consideră că în cazul realităţilor nonmateriale se poate observa cu claritate necesitatea studierii vocabularului prin recurgerea la teoria cîmpurilor. De exemplu, în cazul cuvîntului *seceră*, prin raportare la realitatea extralingvistică, nu apar probleme în istoria desemnării realităţii respective, realitatea desemnată rămînînd, în principiu, aceeaşi, dar nu la fel este şi în cazul realităţilor nonmateriale, aşa cum este în cazul cîmpului conceptual ‘inteligenţă’, unde posibilitatea delimitării desemnatului unui anumit element al cîmpului lexical corespondent este dată numai prin delimitarea sa în interiorul cîmpului, deoarece, consideră Trier, nu există o desemnare absolut independentă a unei anumite realităţi din interiorul cîmpului conceptual respectiv:

> Es gibt nur eine Bezeichnungsgeschichte des Gesamtfeldes: intelektuelle Eigenschaften, Fähig-keiten, Kräfte, und diese Bezeichnungsgeschichte fällt zusammen mit der Geschichte der Wandlungen in der Aufteilung dieses Gesamtfeldes[58].

Dacă nu intervine extralingvisticul, niciun cuvînt nu poate fi definit decît prin delimitarea ariei sale semantice în interiorul cîmpului din care face parte. De exemplu, afirmă Trier, conceptul ‘legumă’ (germ. ‘Gemüse’) nu poate fi identificat printr-un demers etimologic, ci numai prin delimitarea conceptual-lingvistică (germ. „sprachlich-begriffliche Abgrenzung”) faţă de vecinătăţile sale din acelaşi domeniu (desemnat prin *aliment*), şi anume: *carne*, *cartofi*, *salată* şi *flori*, *iarbă*, *grîne*[59].

3. Aportul distincţiilor primare de la Trier în raportul cîmp lexical – limbă

Întreg ansamblul teoretic şi demonstraţia practică de la Trier nu au fost suficiente ca perspectiva sa asupra cîmpului lexical să se impună**.** Astfel, nu numai că unele idei ale sale au fost criticate de către alţi

[56] *Ibid*., p. 17.
[57] *Ibid*., p. 16 („mîna rămîne întotdeauna mînă şi piciorul picior”).
[58] *Ibid*., p. 18 („Există numai o istorie a desemnării întregului cîmp: caracteristici ale intelectului, aptitudini, putere a intelectului, iar această istorie a desemnării corespunde cu istoria modificărilor în dispunerea întregului cîmp”).
[59] *Ibid*., p. 17.

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

lingvişti, ci chiar teoria despre cîmpul lexical a fost concurată de perspective diferite. Trier însuşi afirmă diferenţele radicale între diferitele teorii ale cîmpului lexical încă din 1934. Cauza acestor diferenţe nu este legată doar de înţelegerea unei realităţi a limbii, ci şi de cercetarea unor realităţi lingvistice diferite, subsumate denumirii de „cîmp lexical", motiv pentru care Trier prezintă nu nişte diferenţe de perspectivă asupra aceluiaşi obiect, ci obiectele de cercetare diferite pentru alţi lingvişti contemporani. În acest sens, el vorbeşte despre „dem Ipsenschen, Porzigschen, Jollesschen, Trierschen Feld"[60]. Ceea ce face ca viziunea sa despre cîmpul lexical să devină imaginea de referinţă pentru cercetările ulterioare în acest domeniu este trecerea acestui concept prin „sita" distincţiilor de ordin general, care fixează cîmpul lexical la un anumit nivel al limbii, fie prin situarea cîmpului lexical de o anumită parte a distincţiilor prezentate mai sus, fie prin modul în care acestea pot fi combinate în cercetare.

Bibliografie

BALLY, Charles, *L'arbitraire du signe. Valeur et signification*, în „Le Français moderne", Tome VIII, 1940, p. 196-205.

DI CESARE, Donatella, *Die aristotelische Herkunft der Begriffe ε⁄ργον und εϛνεᾳργεια in Wilhelm von Humboldts Sprachphilosophie*, în „Energeia und Ergon", II, Gunter Narr Verlag, 1988, p. 29-46.

DORNSEIFF, Franz, *Der deutsche Wortschatz nach Sachgruppen*, Walter de Gruyter & Co., Berlin und Leipzig, 1934.

GECKELER, Horst, *Semanticá estructural y teoría del campo léxico*, Versión española de Marcos Martínez Hernández, Gredos, Madrid, 1976 (ed. I, 1971).

HALLIG, Rudolf / WARTBURG, Walther von, *Begriffssystem als Grundlage für die Lexikographie* (*Versuch eines Ordnungsschemas*), 2. neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Akademie Verlag, Berlin, 1963 (ed. I, 1952).

HUMBLOLDT, Wilhelm von, *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluss auf die geistige Entwiklung des Menschengeschlechts*, în vol. *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluss auf die geistige Entwiklung des Menschengeschlechts. Über die Sprache* (volumul include şi cîteva articole) , Fourier Verlag, Wiesbaden, 2003 (ed. I, 1836) (ed. rom.: *Despre diversitatea structurală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*, Versiune românească, introducere, notă asupra traducerii, tabel cronologic, bibliografie şi indici de Eugen Munteanu, Humanitas, Bucureşti, 2008).

HUMBOLDT, Wilhelm von, *Über das vergleichende Sprachstudium in Beziehung auf die verschiedenen Epochen der Sprachentwiklung*, în vol. *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluss auf die*

[60] Jost Trier, *Das sprachliche Feld*, p. 431 („cîmpul ipsenian, porzigean, jollesian, trierian").

BDD-V334 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

geistige Entwiklung des Menschengeschlechts. Über die Sprache, Fourier Verlag, Wiesbaden, 2003, p. 27-44 (ed. I, 1820).

HUMBOLDT, Wilhelm von, *Ueber die Aufgabe des Geschichtschreibers*, în *Werke*, Band IV, Herausgegeben von Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften, B. Behr's Verlag, Berlin, 1905, p. 35-56 [1821].

JAHN, Thomas, *Zum Wortfeld ‚Seele-Geist' in der Sprache Homers*, Beck, München, 1987.

KLOSS, Gerrit, *Untersuchungen zum Wortfeld „Verlangen/Begehren" in Frühgriechischen Epos*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1994.

ROESLER, Ulrike, *Licht und Leuchten im Rgveda: Untersuchungen zum Wortfeld des Leuchtens und zur Bedeutung des Lichts*, Indica et Tibetica, Swisttal-Odendorf, 1997.

SAUSSURE, Ferdinand de, *Cours de linguistique générale*, publié par Charles Bally et Albert Sechehaye avec la collaboration de Albert Riedlinger, Payot & Cie, Paris, 1922.

SEIDENSTICKER, Tilman, *Altarabisch ‚Herz' und sein Wortfeld*, Harrassowitz, Wiesbaden, 1992.

SOENNECKEN, Silvia, *Misogynie oder Philogynie?: philologhisch-theologhische Untersuchungen zum Wortfeld Frau bei Augustinus*, Lang , Frankfurt am Main, 1993.

TRIER, Jost, *Altes und Neues vom sprachlichen Feld*, în „Wortfeldforschung. Zur Geschichte und Theorie des sprachlichen Feldes", Hrsg. von Lothar Schmidt, Wissenschaftiche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1973, p. 453-464 (ed. I, 1968).

TRIER, Jost, *Das sprachliche Feld. Eine auseinandersetzung*, în „Neue Jahrbücher für Wissenschaft und Jugendbildung", 10, 1934, p. 429-449.

TRIER, Jost, *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes. Von den Anfängen bis zum Beginn des 13. Jahrhunderts*, Zweite Auflage, Carl Winter Universitätsverlag, Hidelberg, 1973 (ed. I, 1931).

TRIER, Jost, *Deutsche Bedeutungsforschung*, în „Wortfeldforschung. Zur Geschichte und Theorie des sprachlichen Feldes", Hrsg. von Lothar Schmidt, Wissenschaftiche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1973, p. 116-128 (ed. I, 1934).

TRIER, Jost, *Sprachliche Felder*, în „Zeitschrift für deutsche Bildung", 8, 1932, p. 417-427.

WARTBURG, Walther von, *Betrachtungen über das Verhältnis von historischer und deskriptiver Sprachwissenschaft*, în „Mélanges de linguistique offerts à Charles Bally", Slatkine Reprints, Genève, 1972 (ed. a II-a), p. 3-18 (ed. I, 1939).

WARTBURG, Walther von, *Das Ineinandergreifen von deskriptiver und historischer Sprachwissenschaft*, în „Berichte über die Verhandlungen der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig. Philologisch-historische Klasse", 83/1, 1931, p. 1-23.

WARTBURG, Walther von, *Problèmes et méthodes de la linguistique*, PUF, Paris, 1946.

BDD-V334 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)